

רשימות חוברת קפה

בס"ד.

פתח דבר

לקראת כ"ף מרחשון, יום הולדת את כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע, הננו מוציאים לאור מאוצר רשימותיו של כ"ק אדמו"ר זי"ע שרשם לעצמו — מרשימת ה"יומן" ד"חורף* תרצ"ה, וויין", שיש בה כו"כ ענינים אודות כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע.

לתועלת הלומדים, למען ירוץ בו הקורא, ניתוסף כאן גם פיענוח ותיבות-קישור המשולבים בין דברי הרב, וכן ציוני מראי מקומות הבאים בשוה"ג, שנערכו ע"י המו"ל, בדרך אפשר ועל אחריותם בלבד, ובפרט שעמקו וכו' דברי רבינו, כנודע.

מערכת „אוצר החסידים“

ועש"ק פ' וירא, י"ט מרחשון ה'תש"ס
ברוקלין, נ.י.

(* יש לציין שקטע א' מרשימה זו מופיע בהערה למפתח המאמרים דהמשך תרס"ו, ובו צויין תאריך מדוייק: "שיחת כ"ח מ"ח תרצ"ה".

אדנ"ע הי' כותב פ"נ בנוגע להמאמרים "שיפעול בי ובהשומעים".
רק קורא את הפ"נ.

אסור דגים בחלב חושבים לפליטת הקולמוס. אבל בכ"ז מערבין
עוד מה (חמאה, סמעטָענע) כ"ז הוראה מהצ"צ.

הצ"צ הי' מעביר הסדרה: מתחיל אור לועש"ק ממשיך ביום ו'
ומסיים בוקר ש"ק.

הי' מאריך בהעברת פ' בראשית. באמרו: ווי מען שטעלט זיך, אַזוי
גייט עס.

מעביר: חומש ת"א רש"י ורמב"ן, פסוק אחר פסוק (א"י אם רק
פ' בראשית. ממ"ש).

עד אדנ"ע (וגם בנשיאותו בשנים הראשונות) לא היו מדייקים
במלות. לבד בשל אדה"ז. וג"ז לא ברוב מאמרי תו"א ולקו"ת. העיקר
בתניא.

יש בהנחות אדנ"ע על של מהרשנ"ע "בפעם הא' אמר ... בחזרת
המאמר אמר".

אדנ"ע אמר על מהרשנ"ע שהוא צריך להכנת מאמר 15-20 מינוט.
רס"ג ליל ב' דחה"ס אמר רשב"ץ לאדנ"ע: ולמכור בנכסי אביו בן
כ'. ולכן מדובר עתה ע"ד חי בעצם. איך גלייב אז דער טאטע האט עס
איך געזאגט. — [בתחלה הי' פאַרבריינגען ורשב"ץ קדש על יין ישן
ואח"כ שתה אַ גלאַז ראָם. וישב תפוש ברעיונותיו. אמר על המשך ר"ה
(חי בעצם חַי חַי וכו') אז ער האט דערפילט רבי. אח"כ קראוהו אל
הסעודה ואמר כנ"ל] — אדנ"ע אזל סומקא וכו'.

אין לפרסם אבל נ"ל החילוק בין מהרשנ"ע ואדנ"ע. מהרשנ"ע —
רצון. פועל בשבירה דחיפה, אף שלפעמים אין מרגישים זה. משא"כ
אדנ"ע — עונג מושך אליו [עיינ המשך ר"ה סעי' ממ"ש].

דער זיידע האט ניט געדארפט ליגען אין גשמיות. דער טאטע האט
ניט געואלט ליגען אין דעם.

אודאי האט ער געליטען, אבער אז מ'פלעגט צו עם אַריינגיין
פלעגט וערען פרייליך.

אדנ"ע החליף חלק מחלקו בירושה תמורת הכתבים.

בבואו לליוב' קודם חה"פ מ"ח (או מ"ט?) הביא לי מתנה. בחוהמ"פ קראני וא"ל שבתיבה זו היא המתנה אבל רצונו שלא אפתחנה עד אחרי ספירה וחבשה בפתיל ואחרי החג הניח ג"כ חותם עלי'. אחרי חה"ש פתחה והי' בה סלאָן. רצתי להראות לזקנתי. לקחה ממני, באמרה: צו וָאָס דאָרף אַ אינגעל האבען צאָצקעס. ונתנתה למוסיע בת ד"ל. אדנ"ע התאפק ול"א מאומה.

זמנים שהי' מצב הגשמי דחוק ביותר. תר"נ עד רנ"א הי' קצת בכיון מאנ"ש בכדי שיסכים לרצונם להעתיק מושבו מליוב' — שהי' בזה ג' סברות אצל אנ"ש: קרמנצוג, פולטבה, צ'רניגוב — ויקבל שם הנשיאות. ב' מחזות עשו עלי רושם חזק ביותר:

א) סעדנו ארוחת הצהרים: ברויט, קרופניק וכו' בלא בשר. נכנס עני. אמי הביטה על אדנ"ע. הוא רמז לה שאין אצלו מאומה. ותקח פרוסת לחם ותתן לעני. והיו שביעי רצון מזה שקבל בלא סרוב. הייתי אז בקי ס' דברים ע"פ — כי הייתי חוזר חומש ע"פ — וציוני אדנ"ע לומר חומש ע"פ מואתם הדבקים וגו'. עמדתי והתחלתי לאמר לעֶבְעָדִיג וכו' — לעולם כשהייתי חוזר לפני אדנ"ע הי' זה בעמידה.

ב) בחורף אח"כ. קאפיל זעליקסאָן הביא בתור הלואה עשר רו"כ ואמר לאדנ"ע: איך האָב אייך דאָקאָזעט און גלייב אייך אָן אַ צעטיל. ע"פ אדנ"ע אזל סומקא וכו'.

רוס טוב האט אַליין אויסגיבעטין — דערנאך אַליין חרטה געהאַט — וארעם ער האט געוואלט אָועק גיין אין גלות: "אַקח תרמיל ואלך לי". בטענתו: וָאָס ויל מען פון מיר האָבען. רצון זה הי' בתוקף ביותר. איש לא ידע מסברתו זו בלעדי. גם אמי לא ידעה. כל טענותי לא הועילו, עד שאמרתי שמי יודע פעולת דבר זה על זקנתי.

פעם הי' זה עוד לפני הנסיעה לויין רס"ג. עוד פעם כשהי' כבר ההמשך תער"ב הגדול.

בשנים הראשונות אחרי הסתלקות מהרשנ"ע: יצא קול על אשה אחת בהנהגותי' בענין טהרת המשפחה. שלח — אדנ"ע — ע"י שלמה חיים להזהירה ולא שמה לב. שלח אַז ער ועט איהר שיקען די מאַמע — אמה מתה עלי' כשהיתה בת ג' שנים — האט זי אַ לאַך געטאָן. באתה אח"כ בבכיות אל ש"ח כי באה אמה בחלום וכו'.

את ש"ח העמיד מהרשנ"ע לשו"ב בליוב' בהיותו בן חמשה עשר שנה. אלא שציוהו ליקח אשה. ועד היותו בן יח' העמיד עוד א' אתו. אבל העיקר הי' ש"ח.

דוד המ"ץ הי' חתנו של אברהם המ"ץ. והי' למדן ובעל הוראה ביותר. — ישנם מכ' מאדנ"ע אליו בחד"ת בנגלה. כשאירע שאלה חמורה במקואות גטין ואצ"ל חליצה הי' אדנ"ע קוראו ומפלפל עמו בזה. ובכ"ז מעולם לא שאלו אצלו "א שאלה". מהרשנ"ע אמר עליו: באַ אַ יונגערמאַן דאַרפֿען קײַן שאלה ניט פרעגען. ומעולם לא עשה אדנ"ע זה. הי' זמן שר' ניסן המלמד הי' פוסק, אלא שהי' אומר החלטתו מקודם לאדנ"ע. כ"ז ע"פ הציוי.

מכל המסים וקאראבקע היינו פטורים. אבל הי' עולה ביוקר, כי היו משלמים שכירות לדוד מ"ץ כן לש"ח 50 רז"כ בערויהכ"פ וכו'. לערך רל"ח-רל"ט אירעה בבית שאלה השייכה להל' תערובות. וציוה מהרשנ"ע לאדנ"ע שיעיין ויפסוק הדין, במכתב: מתחיל "ב"ה". בלא דאָטום. "לבני הרב רש"ב שליט"א", ומסים "יורה וידין", "אביך האוהבך בלי גבול ומברכך בכל חותמי ברכות שמואל באאמו"ר הגאון הרמ"מ זצוקל"ה נ"ע זי"ע".

שמח"ת רס"ה או רס"ו בא — פלישקין — און האט זיך אַרופגעחאפט אַף אַ בופעט. זקנו הי' מתוקן מיט אַ שפיץ ואַנסען. ויאמר אדנ"ע: אַז עס ציט צו אַ חסידישען פאַרבריינגען און מ'שטופט זיך נעשה במשך הזמן מיט 2 שפיצען והעביר בידו על זקנו שלו (זקן אדנ"ע הי' 2 שפיצען, ושל שמאל ארוך יותר מעט) [עתה בא הנה וזקנו מגודל בשני שפ' באמצע שערות קטנות ביותר].

יא' המאמרים "דברים — וד' אמר המכסה" (המשך רס"ו) לא כתב אדנ"ע ההג' בליוב' כ"א בוירצבורג — שבוע פ' דברים ירו והוכרחתי לנסוע וכו' — כשהשלימם והי' זה ווייט אחרי חנוכה קראני ציוני להביא בענעדיקטיין וא"ל: אספר לך מאורע. תרל"ח כשסיים מהרשנ"ע "וככה" קראני צוה להמשרת להביא יין טאַקאַיער. ציוני לסגור הדלת וא"ל בא ונשמח אני ואתה. ודבר אתי 1/4 שעה (עניני דא"ח) [כנראה אדנ"ע עם כק"ש. ממ"ש].

עיקר המאמר הי' אַסך ווייטער מהנאמר. ההג' אחרי האמירה. בין דברים וראה הי' ג"כ דא"ח אבל לא מההמשך. ישנם רק הנחות.

בשמע"צ היו מיקרים מאד את הזמן. באמת בשמע"צ הם אותן הכוונות שבר"ה.

פעם בשמע"צ (תרע"ה?) נכנסו אחדים וביניהם ר' שילם ז"ל. ואדנ"ע שוחח 1½ שעה לערך. א"ל אח"כ שזהו מסנ"פ, אבער איך האב געואלט חוקק חקיקה זיין בהם. אז מען ויל חוקק חקיקה זיין קאן מען ניט טראַכטען 2 מחשבות. עכ"ל.

פעם דיבר (בשמע"צ?) עד"ז שלא נכון הוא ואס מ'מאַנט פון זיך. כי הרי כל תנועה היא וכו' ובפרט וכו'. [ליל שמע"צ רצ"ה. ורשא].

כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע הי' כותב פ"נ בנוגע להמאמרים: "שיפעול בי ובהשומעים"¹, והי' רק קורא את הפ"נ².

*

איסור אכילת דגים בחלב מפני הסכנה שנזכר בב"י³ — חושבים לפליטת הקולמוס⁴, אבל בכל זאת נזהרין בזה, ולכן מערבין עוד מה (חמאה, סמעטענע). — כל זה הוראה מהצמח-צדק⁵.

*

הצמח-צדק הי' מעביר הסדרה: מתחיל אור ליום ועש"ק, ממשיך ביום ו', ומסיים בכוקר דיום הש"ק.

הי' מאריך בהעברת פרשת בראשית. באמרו: ווי מען שטעלט זיך, אַזוי גייט עס⁶.

הי' מעביר: חומש, תרגום אונקלוס, וגם פירוש רש"י ורמב"ן — פסוק אחר פסוק (איני יודע אם נהג כן רק בהעברת פ' בראשית, או גם בכל הפרשיות. ממ"ש)⁷.

*

עד אדנ"ע (וגם בנשיאותו בשנים הראשונות) לא היו מדייקים במלות שבמאמרי החסידות, לבד במאמרי החסידות של אדמו"ר הזקן שבהם היו מדייקים במלות⁸, וגם זה — לא ברוב מאמרי תורה אור ולקוטי תורה, אלא העיקר בתניא.

(1) ראה גם לקו"ש חט"ז ע' 42 הערה 12.

(2) לכאורה הכוונה שהי' רק קורא את הפ"נ (בינו לבין עצמו), ולא לקחו ל"אוהלה".

(3) יו"ד ספ"ז (ד"ה דגים).

(4) ראה ש"ך שם סק"ה, וט"ז שם סק"ג, מג"א או"ח ר"ס קעג, שהוא "טעות סופר".

(5) ראה פתחי תשובה יו"ד שם סק"ט, בשם חכמי הרופאים, ש"דוקא דגים המטוגנים עם חמאה מותר לאכול, אבל דגים המבושלים בחלב יש בו סכנת חולי, דדגים מקררים מאד, וגם החלב רע ומזיק לגוף", "דגים עם חלב יש סכנה, ובחמאה ושומן הנקלט מע"ג החלב אין סכנה". — ולכאורה הכוונה בהוראת הצ"צ שכאשר מערבים בהחלב חמאה או שמנת, בטלה הסכנה שיש בהחלב (עם דגים) בפני עצמו.

(6) ראה גם שיחת ש"פ בראשית תשי"ב בתחלתה (תורת מנחם — התוועדויות ח"ד ע' 109).

(7) ראה גם "רשימות" חוברת קעט ריש ע' 12. קפ ס"ע 7.

אבל אדנ"ע הי' מדייק גם בהמלות. ויש בהנחות אדנ"ע על מאמר חסידות של אדמו"ר מהר"ש נ"ע: "בפעם הא' אמר ... בחזרת המאמר אמר".

*

אדנ"ע אמר על אדמו"ר מהר"ש נ"ע שהוא צריך להכנת מאמר 15-20 מינוט.

*

בשנת תרס"ג (עשרים שנה לאחר הסתלקות אדמו"ר מהר"ש) בליל ב' דחג הסוכות, אמר רשב"ץ לאדנ"ע⁸: ולמכור בנכסי אביו עד שיהא בן כ'. ולכן מדובר עתה — בהמאמר דר"ה תרס"ג — ע"ד חי בעצם¹⁰. והוסיף רשב"ץ: איך¹¹ גלייב אז דער טאטע האט עס אייך געזאגט.

— [בחג הסוכות הנ"ל בתחלה הי' פאָרבריינגען, ורשב"ץ קידש על יין ישן, ואח"כ שתה אַ גלאַז ראָם¹², וישב תפוש ברעיונותיו. אמר על המשך ר"ה דשנה ההיא (שבו נתבאר הענין דחי בעצם וחי להחיות, חי (בפתח) וחי (בצירי) וכו') אז¹³ ער האט דערפילט רבי. אח"כ קראוהו אל הסעודה, ואמר כנ"ל] — כאשר שמע אדנ"ע את דבריו — אזל סומקא וכו'.

*

כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א אמר¹⁴:
 אין לפרסם, אבל נראה לי החילוק בין אדמו"ר מהר"ש נ"ע ואדנ"ע: אדמו"ר מהר"ש נ"ע — ענינו רצון, שפועל בשבירה,

(8) ראה גם בהוספות לסה"מ תרס"ג ע' רלא. וש"נ. "רשימות" חוברת יד ס"ע 20 ואילך.
 (9) ב"ב קנו, א.
 (10) ראה גם בסה"מ שם: "באותה שנה לפני ר"ה הכין א"ע אדמו"ר לומר דא"ח ברה"א את הדרוש בלקר"ת מבן עשרים שנה וכו'. .. ולפועל לא אמר זה, רק אמר את המאמר בחודש השביעי רס"ג, מענין חי בעצם וחי להחיות".
 (11) = מאמין הנני שאביכם (אדמו"ר מהר"ש) אמר לכם (מאמר) זה.
 (12) = כוס "ראָם" (מין משקה חריף).
 (13) = שהרגיש (בהמשך זה) הענין של "רבי".
 (14) ראה גם שיחת י"ג תשרי תשי"ב ס"ב (תורת מנחם — התועדויות ח"ד ס"ע 23 ואילך).

דחיפה, אף שלפעמים אין מרגישים זה. משא"כ אדנ"ע — ענינו עונג, שמושך אליו [עיין המשך ר"ה סעי' 15. ממ"ש].

ואמר: דער¹⁶ זיידע האט ניט געדארפט ליגען אין גשמיות. דער טאטע האט ניט געוואלט ליגען אין דעם.

אודאי האט ער געליטען, אבער אז מ'פלעגט צו עם אַריינגיין פלעגט וערען פרייליך.

*

אדנ"ע החליף חלק מחלקו בירושה מנכסי אביו אדמו"ר מהר"ש — תמורת הכתבים.

*

כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א סיפר:

בא' מנסיעותיו של אדנ"ע, בבואו חזרה לליובאוויטש קודם חג הפסח תרמ"ח (או תרמ"ט?), הביא לי מתנה. בחול המועד פסח קראני ואמר לי שבתיבה זו היא המתנה, אבל רצונו שלא אפתחנה עד אחרי ספירה, וחבשה בפתיל, ואחרי החג הניח ג"כ חותם עלי'. אחרי חג השבועות פתחה, והי' בה סלאָן¹⁷. רצתי להראות לזקנתי (הרבנית רבקה) את המתנה שהביא לי אבי. בראותה את המתנה, לקחה ממני, באמרה: צו¹⁸ ואָס דאַרף אַ אינגעל האבען צאַצקעס, ונתנתה למוסיע בת דבורה לאה¹⁹. אדנ"ע התאפק, ולא אמר מאומה.

*

עוד סיפר כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א:

בחיי אדנ"ע היו זמנים שהי' מצב הגשמי דחוק ביותר. בשנת תר"נ עד תרנ"א הי' הדוחק קצת בכיון מאנ"ש, בכדי שאדנ"ע יסכים לרצונם להעתיק מושבו מליובאוויטש — שהי' בזה ג' סברות אצל אנ"ש: קרמנצוג, פולטבה, צ'רניגוב — ויקבל שם הנשיאות.

(15) בהמשך ר"ה שנה זו — תרצ"ה — לא מצאנו, מלבד הנזכר בסי"א (סה"מ קונטרסים ח"ב שכו, ב), ע"ד הכרח וכפייית גילוי העלול מצד העונג וחיות פנימי.

(16) = הסבא (אדמו"ר מהר"ש) לא הי' צריך להיות מונח בגשמיות. האבא (אדמו"ר מהורש"ב) לא רצה להיות מונח בזה. בודאי סבל (בגשמיות), אבל כאשר היו נכנסים אליו, הי' נעשה מעמד ומצב של שמחה.

(17) = מין צעצוע.

(18) = לשם מה צריך ילד שיהיו לו צעצועים.

(19) בתו של אדמו"ר מהר"ש.

באותה תקופה היו ב' מחזות שעשו עלי רושם חזק ביותר:

א) סעדנו ארוחת הצהרים: ברויט²⁰, קרופניק וכו', בלא בשר (בגלל הדוחק במצב הגשמי). נכנס עני. אמי הביטה על אדנ"ע, והוא רמז לה שאין אצלו מאומה. ותקח אמי פרוסת לחם ותתן לעני. והיו שביעי רצון מזה שקיבל העני פרוסת הלחם בלא סירוב. הייתי אז בקי בספר דברים על-פה — כי הייתי חוזר חומש על-פה — וציוני אדנ"ע לומר חומש על-פה מהפסוק²¹ "ואתם הדבקים וגו'", ועמדתי והתחלתי לאמר לעבְּעֵדִיג²² וכו'. — לעולם כשהייתי חוזר לפני אדנ"ע, הי' זה בעמידה.

ב) בחורף אח"כ: קאפיל זעליקסאָן²³ הביא בתור הלואה עשר רובל כסף, ואמר לאדנ"ע: איך²⁴ האָב אייך דאַקאַזעט, און גלייב אייך אָן אַ צעטיל. על פני אדנ"ע אזל סומקא וכו'.

רוסטוב²⁵ האט אַליין אויסגיבעטין — דערנאך אַליין חרטה געהאַט — וארעם ער האט געואלט אָועק גיין אין גלות, ואמר: "אַקח תרמיל ואלך לי". בטענתו: ואָס²⁶ ויל מען פון מיר האָבען. רצון זה (לילך לגלות) הי' בתוקף ביותר. איש לא ידע מסברתו זו, בלעדי. גם אמי לא ידעה. כל טענותי לא הועילו, עד שאמרתי שמי יודע פעולת דבר זה על זקנתי.

פעם — הי' זה עוד לפני הנסיעה לויין בשנת תרס"ג²⁷. ועוד פעם — כשהי' כבר אמירת ההמשך תער"ב הגדול.

*

כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א סיפר מאורע שאירע עם אדנ"ע בשנים הראשונות אחרי הסתלקות אדמו"ר מהר"ש נ"ע:

-
- (20) = לחם, דייסת שעורה, מרק גריסים.
 (21) ואתחנן ד, ד.
 (22) = בחיות.
 (23) החסיד ר' יעקב קאָפּיל — נזכר בסה"ש תרפ"א ע' 17. "רשימות" חוברת ח' ס"ע 5, קנה ריש ע' 12.
 (24) = השגתי עבורכם (הלואה), והנני סומך עליכם ללא פתקא.
 (25) = (אולי הכוונה ש)רצה בעצמו לילך לרוסטוב (היינו, בתקופה הנ"ל שאנ"ש רצו שיעתיק מושבו מליובאוויטש כו') — אלא שאח"כ התחרט — כיון שרצה לילך לערוך גלות.
 (26) = מה רוצים ממני.
 (27) ראה סה"ש תרפ"ג ע' 42: "כוונת הנסיעה של אדמו"ר הי' בתור גלות". וראה גם "רשימות" חוברת צד.

יצא קול על אשה אחת בהנהגותי בענין טהרת המשפחה. ושלח — אדנ"ע — ע"י שלמה חיים²⁸ להזהירה, ולא שמה לב. והוסיף ושלח להודיעה אֲזִי²⁹ ער ועט איהר שיקען די מאַמע — אמה מתה עלי' כשהיתה בת ג' שנים — האט זי אַ לאַך געטאָן. באתה אח"כ בבכיות אל שלמה חיים כי באה אמה בחלום וכו'.

*

את שלמה חיים הנ"ל העמיד אדמו"ר מהר"ש נ"ע לשו"ב בליובאוויטש בהיותו בן חמשה עשר שנה, אלא שצויהו ליקח אשה. ועד היותו בן יח' שנה העמיד על השחיטה עוד א' אתו, אבל העיקר הי' שלמה חיים.

*

ר' דוד³⁰ נתקבל להיות המ"ץ בליובאוויטש למרות גילו הצעיר, מפני שהי' חתנו של ר' אברהם המ"ץ³¹. והי' למדן ובעל הוראה ביותר.

— ישנם מכתבים מאדנ"ע אליו בחדושי-תורה בנגלה. כשאירע שאלה חמורה במקואות, גטין, ואצ"ל חליצה — הי' אדנ"ע קוראו ומפלפל עמו בזה³². —

ובכל זאת, בגלל גילו הצעיר, מעולם לא שאלו אצלו "א שאלה" מבית הרב.

אדמו"ר מהר"ש נ"ע אמר עליו: בא³³ אַ יונגערמאַן דאַרפען קנין שאלה ניט פרעגען.

ומעולם לא עשה אדנ"ע זה (לשאל אצלו "א שאלה"). הי' זמן שר' ניסן המלמד³⁴ הי' פוסק השאלות בבית הרב, אלא שהי' אומר החלטתו מקודם לאדנ"ע. — כל זה הי' ע"פ הציווי.

*

(28) ר' שלמה חיים קיטאין שו"ב — כדלקמן בפנים. וראה הנסמן בסה"ש תרפ"ז ע' 253

הערה 173.

(29) = שישלח (אלי') את אמה (שכבר מתה עלי' כו'), וצחקה מזה.

(30) ר' דוד יעקבסאן. — ראה הערת המו"ל באג"ק אדמו"ר מהורש"ב ח"ג ע' ט.

(31) הר"ר ר' אברהם זעליגסאן.

(32) ראה גם אג"ק אדמו"ר מהורש"ב ח"א ע' שעא ואילך. שעט. שפ ואילך. שפון.

(33) = אצל אברך (צעיר) אין לשאל שאלה.

(34) ראה אודותו — סה"ש תרצ"ו ע' 120. וש"נ.

אודות דוחק המצב הגשמי כו' — אמר כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א: מכל המסים וקאראבקע³⁵ היינו פטורים, אבל אעפ"כ הי' עולה ביוקר, כי היו משלמים שכירות לר' דוד המ"ץ, כן היו נותנים לשלמה חיים השו"ב 50 רובל כסף בערב יוהכ"פ, וכו'.

*

לערך בשנת תרל"ח-תרל"ט אירעה בבית הרב שאלה השייכה להל' תערובות. וציוה אדמו"ר מהר"ש נ"ע לאדנ"ע שיעיין ויפסוק הדין, במכתב: מתחיל "ב"ה", בלא דאָטום³⁶, "לבני הרב רש"ב שליט"א", ומסיים "יורה וידין", וחותם "אביך האוהבך בלי גבול ומברכך בכל חותמי ברכות שמואל באאמו"ר הגאון הרמ"מ זצוקל"ה נ"ע זי"ע"³⁷.

*

בעת ההתוועדות של אדנ"ע דשמח"ת תרס"ה או תרס"ו בא אחד — פלישקין — און³⁸ האט זיך אַרופגעחאפט אַף אַ בופעט. זקנו הי' מתוקן מיט אַ שפיץ ואַנסען³⁹. ויאמר אדנ"ע: אַז⁴⁰ עס ציט צו אַ חסידישען פאַרבריינגען און מ'שטופט זיך, נעשה במשך הזמן זקן שלם מיט 2 שפיצען, והעביר אדנ"ע בידו על זקנו שלו (זקן אדנ"ע הי' 2 שפיצען, ושל שמאל ארוך יותר מעט⁴¹).

[וכך הוה: עתה בא (פלישקין הנ"ל) הנה, וזקנו מגודל בשני שפיצען, ובאמצע שערות קטנות ביותר].

*

יא' המאמרים⁴² "דברים — וד' אמר המכסה" (בהמשך

(35) = סוג של מס עירה.

(36) = תאריך.

(37) ראה גם שיחת בדר"ח כסלו תשי"ג ס"ו (תורת מנחם — התוועדויות ח"ז ע' 186).

(38) = וטיפס על המזנון (מפני דוחק המקום).

(39) = שפם מחודד.

(40) = כשיש משיכה להתוועדות חסידית, ונדחפים כו'.

(41) ראה גם "רשימות" חוברת קכב ריש ע' 10.

(42) הענין דלקמן — נעתק (בשינוי הסדר) בהוספות להמשך תרס"ו (ע' תרעג — בהוצאת

תשנ"ט) — "קטע ר"ד כ"ק מו"ח אדמו"ר (חורף תרצ"ה)", "מרשימותיו של כ"ק אדמו"ר שליט"א".

תרס"ו) לא כתב אדנ"ע ההגהות בליובאוויטש, כי אם בוירצבורג (מקום נופש באשכנז)⁴³.

— שבוע פ' דברים ירו⁴⁴, והוכרחתי לנסוע מליובאוויטש וכו'⁴⁵ —

כשהשלימם — והי' זה ווייט⁴⁶ אחרי חנוכה — קראני ציוני להביא בענעדיקטין, ואמר לי: אספר לך מאורע. בשנת תרל"ח כשסיים אדמו"ר מהר"ש נ"ע המשך "וככה", קראני, צוה להמשרת להביא יין טאָקאָיער, ציוני לסגור הדלת, ואמר לי בא ונשמח אני ואתה. ודיבר אתי 1¼ שעה (עניני דא"ח) [כנראה הכוונה שאדנ"ע דיבר (עניני דא"ח) עם כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א. ממ"ש].

עיקר המאמר (דהמשך תרס"ו) בכתב הי' אַסך⁴⁷ ווייטער מהנאמר. ההגהות (שהיו בגליונות בפ"ע) — נכתבו לאחר האמירה. בין פ' דברים וראה — הי' ג"כ אמירת דא"ח, אבל לא מה"המשך". וממאמרים אלה ישנם רק "הנחות"⁴⁸.

*

בשמיני-עצרת היו מיקרים מאד את הזמן⁴⁹. באמת בשמע"צ הם אותן הכוונות שבראש-השנה⁵⁰.

פעם⁵¹ בשמע"צ (אולי הי' זה בשנת תרע"ה?) נכנסו אחדים וביניהם ר' שילם ז"ל⁵², אל אדנ"ע, ואדנ"ע שוחח עמהם 1½ שעה

(43) ע"ד תקופה זו (ווירצבורג, חורף תרס"ו) — ראה גם סה"ש תרצ"ז ע' 175 הערה 29. וש"נ.

(44) ראה "רשימות" חוברת קעב ע' 12: "פועלי ציון הפחידו ואיימו. עשו פוגרום בדירת אדנ"ע ביום א' ז' מנ"א (תרס"ו), ירו בקנה רובה ב' ג' פעמים, שברו כלי בית וכו', כי חפצו להתערב בהנהגת תורת" (וראה בהנסמן שם).

(45) בהנדפס בהוספות להמשך תרס"ו שם, מוסיף בחצ"ע: "כנראה זה הי' טעם הפסק ההמשך. הרושם" (כדלקמן בפנים ש"בין דברים וראה — הי' ג"כ דא"ח, אבל לא מההמשך").

(46) = רחוק, זמן מופלג.

(47) = הרבה יותר.

(48) ראה גם הערת רבינו למפתח המאמרים דהמשך תרס"ו: "דברים — ראה: בין ש"פ דברים וש"פ ראה דשנת תרס"ו היו מאמרי דא"ח ואינם מההמשך, יש רק הנחות המאמרים (שיחת כ"ח מ"ח תרצ"ה). — לא ראיתים. לע"ע, לא יכולתי לברר ההתחלות".

(49) ראה גם סה"ש תש"ד ע' 31.

(50) ראה גם "היום יום" שמע"צ — ממאמר "ביהשמע"צ צ"ה כ"ו" (סה"מ קונטרסים ח"ב שלט, א).

(51) ראה גם תורת מנחם — התוועדויות ח"ב ע' 130. ח"י ע' 91.

(52) ראה אודותו — סה"ש תרפ"א ע' 18 הערה 40, תרפ"ח ע' 13 הערה 18.

לערך. ואמר לי אח"כ שזהו אצלו ענין של מסירת נפש (מצד גודל יוקר הזמן דשמע"צ), אבער⁵³ איך האב געוואלט חוקק חקיקה זיין בהם. אז מען ויל חוקק חקיקה זיין, קאן מען ניט טראַכטען 2 מחשבות. עכ"ל.

פעם דיבר אדנ"ע (אולי בשמע"צ?) עד"ז שלא נכון הוא ואס מ'מאָנט פון זיך, כי הרי כל תנועה היא וכו', ובפרט וכו'. ליל שמע"צ תרצ"ה. ורשא].

(53) אבל (הוצרכתי לעשות זאת, כי) רציתי לחקוק חקיקה בהם, וכשרוצים לחקוק חקיקה, אי אפשר לחשוב שתי מחשבות.